

מונחי יסוד בתופעת האנטישמיות

תוכן העניינים

4	מבוא
6	פרק א' – הגדרת המונחים אנטישמיות, גזענות
10	פרק ב' – הפרוטוקולים של זקני ציון
17	פרק ג' – עלילת דם
21	פרק ד' – השימוש בצלב הקרס בהכחשת השואה

שנאת היהודי – הקהילה והעם – מלווה את העם היהודי משחר ההיסטוריה: החל מדוגמאות המופיעות בתנ"ך, דרך עלילות דם שנפוצו בימי הביניים, ועד לעת החדשה בה הוטבע הביטוי **אנטישמיות** במאה ה-19.

מונח זה כולל בתוכו מרכיבים רבים ורבדים שונים של השתקפויות אותה שנאה: החל מהשפלה, נידוי חברתי ואפליה, עלילות דם ופוגרומים, ועד היותו הבסיס לניסיון השמדתו של כל יהודי באשר הוא – השואה. בתוכו אף מוטמעים סטריאוטיפים בדבר היותם של היהודים לכאורה, חמדנים, רודפי בצע, לא אמינים, ורוקמי מזימות. דוגמאות אלו ואחרות מוצאות ביטוי בהיסטוריה של העם היהודי כמו גם במציאות הנוכחית המצביעה, לפי הסקרים של הליגה נגד השמצה, על מגמת עליה בתקיפות מילוליות ופיזיות של יהודים ומוסדות יהודיים, הטרדת סטודנטים יהודיים בקמפוסים, תחושה הולכת וגוברת של אי בטחון של קהילות יהודיות ועוד.

בשנים האחרונות התופעה מתרחבת ומעמיקה, מוטמעת בשיח הציבורי בעולם כאשר חצי השנאה מופנים כלפי מדינת ישראל וחתירה כנגד עצם קיומה כבית הלאומי של העם היהודי.

הציצו לרגע בנתונים המדאיגים הבאים מתוך סקר שערכה הליגה נגד השמצה בקרב יהודי ארה"ב בשנת 2021:

- 59% מיהודי ארה"ב חשים פחות בטוחים בארה"ב כיום, מאשר לפני עשור
- 49% דיווחו שהם חוששים מהתקפה על בית הכנסת
- 31% מהנשאלים דיווחו שכונו בכינויים מעליבים בשדות החברתיים
- 13% דיווחו שקיבלו אימים פיזיים
- 13% דיווחו שהם נמנעו מלציין בשדות החברתיים את עובדת היותם יהודים

אף באירופה קיימת עליה מדאיגה בדיווחים על אירועים אנטישמיות ועלינו לטפל בנושא מערכתית – בתחומי אכיפת החוק, חקיקה וחינוך. גם תלמידי ישראל פוגשים אנטישמיות בשדות החברתיים, בעת משחקי מחשב מול יריבים ממדינות אחרות, או בהתבטאויות כלפי פוסטים המועלים לפייסבוק. מכאן החשיבות לעיסוק מתמיד בנושא, כאשר חוברת זו הינה הבסיס לכך.

מבנה המדריך למורה

אנו רואים חשיבות רבה בהעלאת המודעות לתופעת האנטישמיות והגזענות. המדריך למורה שלפניכם מתמקד בהגדרת המונח אנטישמיות והמונח גזענות, ובשלושה מונחי יסוד של התופעה אותם בחרנו על מנת לאפשר שיח במסגרת של ארבע יחידות לימוד.

א. הפרוטקולים של זקני ציון

ב. עלילות דם

ג. השימוש בצלב הקרס בהכחשת השואה

במדריך תמצאו הסבר לכל אחד מהמונחים, כולל דוגמאות מילוליות וויזואליות של "אז ועכשיו", וכן נקדיש מחשבה לציטוטים בנושא תופעת האנטישמיות והגזענות שתאפשר לתלמידים שיח קבוצתי בנושא זהות, הקשר בין מדינת ישראל ליהדות התפוצות, ביטחונם של היהודים והקהילות היהודיות, ביטחונן של קבוצות שונות בחברה הישראלית, ועוד.

אנו בטוחים שתמצאו עניין בחוברת ומאחלים לכם ולתלמידים לימוד פורה ומעורר מחשבה.

הנכם מוזמנים לפנות אלינו לכל שאלה במייל Israel@adl.org ולהיכנס לאתר הליגה בארה"ב www.adl.org לקבלת חומרי רקע, נתונים סקרים, חומרים חינוכיים ועוד.

צוות הליגה נגד השמצה (ADL), ישראל

2021

הליגה נגד השמצה ADL, הינו ארגון יהודי אמריקאי שנוסד בשנת 1913 מתוך מטרה "לשים קץ להשמצת העם היהודי ולדאוג ליחס הוגן לכל ללא הבדל דת, גזע ומין".

פרק א'

הגדרת המונחים אנטישמיות וגזענות

רציונל

כלל ראשון במאבק בכל תופעה, הוא הגדרתה ורכישת ידע מבוסס בנושא. כך נוכל ליצור תשתית להבנת התופעה – ביטוייה והיקפה - ומכאן נוכל ללמוד כיצד להיאבק בה. בחוברת זו נעסוק בהגדרה משני היבטים: ההקשר ההיסטורי, במסגרתו הוטבע המונח, וכן בהגדרת התופעה.

מטרות

הקניית ידע:

- הקניית ידע בנושא ההגדרה ההיסטורית של המונח אנטישמיות
- הקניית ידע בנושא גזענות ופשעי שנאה כלפי קבוצות שונות
- הקניית ידע בנושא הגדרת "הברית הבינלאומית לזיכרון השואה" (IHRA).

הקניית ערכים:

- הבנה בדבר החשיבות הערכית והאנושית של המאבק באנטישמיות ובגזענות
- קידום ערך השוויון וערכים של צדק חברתי
- חשיבות תחושת הבטחון והשייכות של היחיד והקהילה

הקניית מיומנויות:

- טיפוח רגישות וקשב לנושא אנטישמיות והדה-לגיטימציה של ישראל
- טיפוח אמפתיה וסובלנות כלפי כל אדם באשר הוא אדם
- פיתוח יכולת אבחנה בין אירוע אנטישמי לאירוע שאינו אנטישמי

אורך הפעילות

45 דקות

ציוד ועזרים

- מחשב להקרנת סרטונים
- כרטיסיות לפעילות בקבוצות

מהלך הפעילות:

1

פיתחו את הדיון בהקרנת הסרטון הבא או לחילופין שילחו לתלמידים קישור לצפייה בטלפונים הניידים. הסרטון מייצג נתונים של הליגה נגד השמצה בנוגע לתקריות האנטישמיות בשנת 2020

[סרטון הליגה נגד השמצה - נתוני תקריות אנטישמיות בשנת 2020](https://www.youtube.com/watch?v=HnM-k6jY5E/be)

להרחיב את העדשה: חשוב להציג גם לתלמידים סרטון (4 הדקות הראשונות) המציג עלייה בפשעי שנאה כלפי אנשים ממוצא אסייתי, בעקבות מגפת הקורונה:

[HnM-k6jY5E/be.youtu://:https](https://www.youtube.com/watch?v=HnM-k6jY5E/be)

2

בקשו מהמשתתפים להגדיר את המונחים אנטישמיות וגזענות

3

הסבירו את המונח בעזרת נספח א' לפעילות זו. מומלץ גם לחלק למשתתפים את הנספח בזמן שהם יושבים בקבוצות.

4

טרם ההתכנסות, כיתבו את השאלות המנחות הבאות על כרטיסים, או הדפיסו את הכרטיסים המופיעים כאן. חלקו את הקבוצה הגדולה לקבוצות קטנות של 5-6 תלמידים, כך שכל קבוצה תקבל את שלושת הכרטיסים הבאים. בקשו מהתלמידים לערוך דיון באמצעות השאלות הבאות:

כיצד מרגישים היחיד או הקהילה החווים אירוע אנטישמי?

כיצד נשמעת אנטישמיות?

כיצד נראית אנטישמיות?

ניתן לעבור בין הקבוצות, לעזור למשתתפים ולהסביר:

- **כיצד נראית אנטישמיות כיום?** (צלבי קרס, יריקות, דחיפות, קריאות גנאי, צורה מוסוות של הערות ורמזים, ועד רצח יהודים)
- **כיצד נשמעת אנטישמיות כיום?** באילו אמירות משתמשים? ("חבל שהיטלר לא סיים את העבודה", "יהודים לגז", "ישראל היא נאצית", וכו').
- **כיצד מרגישים היחיד או הקהילה שחווים אירוע אנטישמי?** (פחד, חשש מהעתיד, חשש לביטחון קרוביהם, תסכול מאי יכולת לחיות חיים ללא פחד או ללא גזענות, עלבון, השפלה, חוסר שקט פנימי וקהילתי, צורך בהגנה על מוסדות יהודים, ועוד).

5

מהו הקשר בין אנטישמיות וגזענות? כיצד נראית/נשמעת/מרגישה תופעת הגזענות עבור היחיד והקבוצה אליה הוא משתייך? אילו רגשות היא מעוררת?

6

בקשו מכל קבוצה למנות נציג שיכתוב את התשובות.

7

הקדישו מספר דקות לדיון בקבוצות. לאחריו, כנסו את הקבוצות למליאה ונהלו דיון תוך שימוש בשאלות הבאות:

דיון במליאה

- מה עלה בדיון בקבוצות הקטנות?
- האם עלה משהו שהפתיע אתכם?
- מה המסקנה העיקרית העולה מחלק זה של הפעילות? (ניתן להסביר למשתתפים: אנטישמיות יכולה לבוא לידי ביטוי במקומות שונים, ובצורות שונות. היא פוגעת ביחיד, בקהילה ובתחושת הזהות והשייכות לחברה הרחבה. באופן דומה, גם גזענות כלפי קבוצות אחרות משפיעה באופן קשה על בני אדם).
- מה תפקידה של המדינה בהגנה על כל קהילה המותקפת על רקע דת או מוצא?
- מה תפקידה של החברה בהגנה על כל קהילה המותקפת על רקע דת או מוצא?
- כיצד לדעתך עוזרת ההגדרה של IHRA להיאבק בתופעת האנטישמיות, ומה תפקידם של יהודים ומוסדות בינ"ל במאבק בתופעה? (ההגדרה נמצאת בנספח לפעילות)

נספח לפעילות

הגדרת המונח אנטישמיות על ידי וילהלם מאר (1879)

גם אם התופעה של שנאת היהודים באה לידי ביטוי בתקופות היסטוריות, המונח "אנטישמיות" הוטבע רק בשנת 1879 על ידי העיתונאי וילהלם מאר (Wilhelm Marr), שאף הקים את הליגה האנטישמית (Antisemiten Liga), וזאת על רקע הלאומנות האירופית באותה תקופה. מאר נחשב ל"אבי האנטישמיות", או המונח אנטישמיות, לא רק בגלל המונח עצמו, אלא ההבנה כי הגדרת האדם כיהודי על רקע מוצא, תרבות או אמונה, מהווה גם עילה לפסילה של האדם, לתפיסה שלו כלא אנושי (דה-הומניזציה), הימנעות מחברות אתו, והאפשרות לקבלתו כאזרח שווה.

הגדרת The International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA)

לאנטישמיות ישנן הגדרות שונות.

הגדרה מילונאית של תופעת האנטישמיות מספקת הבנה מילולית של המונח. במילון האנגלי מריס וובסטר (Merriam-Webster's) מופיעה ההגדרה הבאה:

"עוינות כלפי, או אפליה כנגד יהודים כדת, מוצא אתני או קבוצה גזעית".

יחד עם זאת, גם הגדרה זאת אינה מאפשרת להבין לעומק את מורכבות התופעה ורבדיה השונים. כיום, ארגונים ופעילים רבים בתחום המאבק באנטישמיות (אם כי לא כולם) אימצו את הגדרת הברית הבינלאומית לזכר השואה The International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA), שכינסה 32 נציגי מדינות בשנת 2016. חברות הברית הסכימו על ההגדרה הנותנת ביטוי למורכבויות הרבות של התופעה.

"אנטישמיות הינה תפישה מסוימת של היהודים, אשר יכולה להתבטא כשנאה כלפי יהודים. ביטוי מילולי או פיזי של אנטישמיות כלפי יהודים או אינדיבידואלים לא יהודים ו/או רכושם; כלפי מוסדות של הקהילה היהודית ומבנים יהודים..."

Antisemitism is a certain perception of Jews, which may be expressed as hatred toward Jews. Rhetorical and physical manifestations of antisemitism are directed toward Jewish or non-Jewish individuals and/or their property, toward Jewish community institutions and religious facilities.

קישורית להגדרה המלאה של IHRA בעברית ובאנגלית

הגדרת IHRA אמנם אינה מחייבת משפטית, אך היא מעניקה קווים מנחים עבור חוקרים, אישי ציבור, אנשי אכיפת חוק האמונים על בטחון היהודים והקהילות, צוותים באוניברסיטאות וקמפוסים בהם מותקפים סטודנטים יהודים, ראשי קהילות ועוד.

מהי גזענות ומה גורם לה?

קיימת נטייה להבחין בין הקבוצה שאנחנו שייכים אליה – "קבוצת הפנים", לבין הקבוצה שאנחנו לא שייכים אליה – "קבוצת החוץ". אנו נוטים לתפוס את "קבוצת החוץ" כהומוגנית ולשייך לחבריה תכונות זהות (כולם אותו הדבר). לכן אם מישהו מ"קבוצת החוץ" עושה פעולה מסוימת, אנחנו בטוחים ש"כולם כאלה". לעומת זאת, את "קבוצת הפנים" אנו תופסים כקבוצה הטרוגנית – שבה אנו רואים את השונות של האחד מהאחר. האשמה גורפת של "קבוצת החוץ" עלולה להוביל לגזענות.

גזענות היא: "רדיפה, השפלה, ביזוי, גילוי איבה, עוינות או אלימות, או גרימת מדנים (ריב, קטטה, סכסוך, מריבה) כלפי ציבור או חלקים של האוכלוסייה, והכול בשל צבע או השתייכות לגזע או למוצא לאומי-אתני"

סעיף 144א לחוק העונשין, תשל"ז-1977, מדינת ישראל

פרק ב'

הפרוטוקולים של זקני ציון

רציונל

אחת מאבני היסוד של האנטישמיות המודרנית הוא המסמך המזויף **הפרוטוקולים של זקני ציון**, אשר מאז המצאתם בראשית המאה העשרים, על ידי המשטרה החשאית ברוסיה, הפכו לכלי שרת בידם של גזענים, חסרי השכלה ואנטישמים ברחבי העולם. עשרים וארבעה הפרקים של המסמך, הקרויים פרוטוקולים, פורשים את האשמת השווא של התכנון, **לכאורה**, של ההנהגה היהודית דאז להשגת שליטה עולמית. למרות שהוכח כזיוף עוד בשנת 1921 (ראו נא בהמשך) המסמך עדין מעודד אנטישמיות והמרכיבים העיקריים בו - בין היתר של צורך היהודים לשליטה עולמית; הסטריאוטיפ של היהודי כבעל כוח-על הרוקח מזימות מאחורי הקלעים; וכאזרח לא נאמן - מוצאים דרכם שוב ושוב לזירה העכשווית בעת אירועים ברחבי העולם.

מטרות

- הקניית ידע לגבי הפרוטוקולים של זקני ציון ועצם היותם הונאה
- הבנה כי גם לאחר 100 שנה המסמך עדיין מופץ
- ההבנה כי מרכיבים נושאים (תמות) מתוך הפרוטוקולים של זקני ציון מופצים ברחבי העולם בצורה של מלל, קריקטורה או סטריאוטיפים כלפי יהודים

אורך הפעילות

45 דקות

ציוד וחומרים

כרטיסי ציטוטים וקלפים

1

כעבודת הכנה, בקשו מהתלמידים טרם הדיון לקרוא את המאמר בקישורית שלפניכם [מאה שנה השקר האנטישמי הגדול מכולם: הפרוטוקולים של זקני ציון \(ynet.co.il\)](http://ynet.co.il)

2

בקשו מאחד התלמידים לסכם בקצרה נושאים עיקריים מתוך המאמר. וודאו שבסיכום יועלו העובדות הבאות:

א. המסמך "הפרוטוקולים של זקני ציון" הוא מסמך שהתיימר להציג תכנית סודית של ההנהגה היהודית להשגת שליטה עולמית, אך למעשה, מדובר במסמך מזויף מלפני 100 שנה.

ב. למרות שהופרך פעם אחר פעם, הפרוטוקולים הצליחו לעורר שנאה וגזענות במאה העשרים. עוד בשנת 1921 פיליפ גרייבס, כתב עיתון הטיימס הלונדוני ואחרים הצליחו להוכיח בצורה מקיפה ושאינה משתמעת לשתי פנים כי המסמך אינו אותנטי, וכי מדובר בהונאה. דרך השוואה של פסקאות מתוך היצירה הספרותית מאת מוריס ז'ולי לפרוטוקולים של זקני ציון, הוא הוכיח כי מדובר בלא פחות מגניבה ספרותית.

ג. מסמך זה אף מצא דרכו למשטרה החשאית הרוסית על מנת לייצר מצג שווא שהיהודים זוממים להשתלט על רוסיה ולהפכה לקומוניסטית, מה שהוביל לרצח אלפי יהודים.

3

חשוב לציין בפני התלמידים כי בעשרים וארבעה הפרקים במסמך, שכל אחד מהם קרוי פרוטוקול, מוצגות אמירות המובאות לכאורה מפייהם של מנהיגים יהודים שלפי הטענה קשרו קשר ותכננו תכנית עולמית של השתלטות גלובלית.

בקשו חמישה מתנדבים, חלקו להם את כרטיסי הציטוטים הבאים מתוך הפרוטוקולים ובקשו מהם להקריא אותם:

על פי הפרוטוקול הראשון היהודים חותרים נגד הערכים של הגויים, לדבריו: "הלא יהודים אוהבים משקאות אלכוהולים. הנוער שלהם הפך טיפש.... וחסר מוסריות ולשם הכניסו הסוכנים החשאים שלנו....." (הכוונה לכאורה לסוכנים יהודים הפועלים בקרב הנוער הלא יהודי).

הפרוטוקול השלישי עוסק בשליטה היהודית באספקת הזהב, ובכך גם בכלכלות העולם, לדבריו: "אנו ניצור, על ידי שיטות בלתי נראות, הנמצאות אך ורק בידינו אנו, משבר כלכלי עולמי... נעורר ההמון ממעמד העובדים לצאת לרחובות בעת ובעונה אחת בכל הארצות באירופה"

הפרוטוקול החמישי חותר לשלטון עולמי תחת מלך יהודי, לדבריו: "במקומם של השליטים כיום, אנו ניצור ממשלת דחלילים שתיקרא ממשלת העל אדמניסטרציה. ידיו (של המלך) יישלחו לכל הכיוונים כמו מצבטים והארגון יהיה במימדים עצומים שלא יוכל אלא להפיל את כל ממשלות העולם."

הפרוטוקול השביעי מתמקד בשלטון היהודים בתקשורת, לדבריו: "זוהי העיתונות שממנה ניצחון חופש הדיבור מוצא את התגלמותו. אך מדינות הגויים עדיין לא למדו

כיצד להשתמש בכוח זה, וזה נפל לידינו (ידי היהודים). דרך העיתונות צברנו כוח להשפיע בעודנו נשארים בצל".

הפרוטוקול העשרים עוסק בעושר הכלכלי היהודי הנמצא בידי הבנקאים היהודים, לדבריו: "כל עוד ההלוואות היו בידי הגויים, הם העבירו כסף מכיסם של העניים לכיסם של העשירים. אך כאשר אנחנו הכנסנו את האדם הנכון כדי להעביר הלוואות החוצה, כל עושרן של המדינות "נזל" החוצה אל תוך קופות והגויים התחילו לשלם לנו את כספי הנתינים שלהן".

מומלץ לשאול את התלמידים: מה הרגשתם ומה חשבתם כששמעתם את הדברים? ניתן גם לשאול את התלמידים: מה הקשר בין הפרוטוקולים של זקני ציון ל"Fake news" או ידיעות כזב בימנו?

מרחיבים את העדשה: ניתן לחלק לתלמידים את המידע על ידיעות כזב, ולשאול: איך נדע מתי ידיעה היא אמיתית ומתי היא ידיעה כזב? מה ההשפעה של ידיעות כזב?

<https://www.isoc.netica.il.org/answers-and-question/fake-news-scams-online-deepfake>

ציינו בפני התלמידים שמיד נעבור לעבודה בקבוצות ונדון בנושאים אלו, אך לפני כן נביט כיצד השתמשו בפרוטוקולים בגרמניה הנאצית ובעת החדשה.

4

שימוש בפרוטוקולים בזמן גרמניה הנאצית

הסבירו לתלמידים כי שימוש בפרוטוקולים נעשה גם בגרמניה הנאצית. המיתוסים בפרוטוקולים התאימו לחשיבה הגרמנית הלאומנית, היטלר אימץ את הפרוטוקולים, ובספרו "מיין קמפף" אף הטמיע רעיונות מתוך הפרוטוקולים: היהודים משתמשים בתקשורת לשלוט במעמדות הנמוכים; היהודים משתמשים בקפיטליזם, ליברליזם ודמוקרטיה כדי להפיל את האריסטוקרטיה. ובניתוח שלו על המצב הכלכלי בגרמניה כתב כי היהודים היו אלו שהמציאו את הקפיטליזם (שוק חופשי, תחרות ובעלות פרטית).... וכי השיטה הכלכלית היום היא פרי יצירה של היהודים.... היא תחת שלטונם הבלעדי, וזוהי מדינת העל שלהם.... ועתה אנו מתמודדים איתם באמצעות מהפכה....

5

שימוש בפרוטוקולים בעת החדשה

הזכירו לתלמידים כי במאמר שקראו טרם השיעור נכתב כי קיימת הפצה של הפרוטוקולים של זקני ציון בניסיון לערוך דה-לגיטימציה למדינת ישראל, הנשען על התפיסה שהמדינה היהודית מושתתת "מטבעה" על ערמומיות. לאחרונה חשפה הליגה נגד השמצה, כי הנשיא הנבחר החדש של איראן, אבראהים ראסי, פיקח לפני כמה שנים על פרויקט שבו הוצגו הפרוטוקולים בסדרת טלוויזיה של חמישים פרקים. הסדרה שודרה בטלוויזיה הממלכתית, והופצה למבקרים באיראן כאילו מדובר בתיאור אמין של "הכוח היהודי" וכוונותיהם של היהודים בעולם.

6

להשומת ליבכם: לא כל העולם הערבי מפיץ את הפרוטוקולים אלא קבוצות מסוימות של ארגונים פרו פלשתיניים. יש להדגיש זאת בפני התלמידים כדי למנוע חשיבה סטריאוטיפית כלפי ערבים בכלל וערבים אזרחי ישראל בפרט.

עבודה בקבוצות

7 חלקו את התלמידים לקבוצות ובקשו מהם להתאים בין המרכיבים השונים מתוך הפרוטוקולים, לבין התבטאויות או קריטרות המאמצות את אותו נושא (ראו בנספח א'). (שלטון היהודים, היהודים והתקשורת, היהודים והכסף וכו')

פעילות במליאה

8 כנסו את התלמידים למליאה ונהלו דיון על פי השאלות הבאות:

שאלות לדיון

א. כיצד חשת כאשר שמעת שהאשמות אלו ממשיכות להיות מופצות גם 100 שנה לאחר שהוכח, ב-1921, כי המסמך מזויף?

ב. הפרוטוקולים התחילו כיצירה ספרותית צרפתית שנגנבה והותאמה לצרכים של המשטרה החשאית ברוסיה, ובהמשך אומצה על ידי התעמולה הנאצית. על מה מלמד מסע זה של התאמת המסמך לצרכים או אינטרסים שונים?

ג. על כתפי מי מונחת לדעתכם המשימה להיאבק בהמשך הפצת החלקים מתוך הפרוטוקולים של זקני ציון?

ד. הראו לתלמידים את המאמר בקישור שלפנינו. [המוציא לאור מציע: הפרוטוקולים של זקני ציון | ערוץ 7 \(inn.co.il\)](#). שאלו אילו רגשות מאמר זה מעורר בכם?

ה. סיימו את הנושא והקריאו בפני התלמידים את העובדה הבאה: בשנת 1935 כתב שופט שווייצרי שכיהן במשפט של שני נאשמים על הפצת הפרוטוקולים של זקני ציון:

”אני מקווה שיגיע היום שאיש לא יבין כיצד בשנת 1935 שנים עשר אנשים הגיוניים יכולים היו במשך שבועיים ימים לאמץ את מוחם לפני בית משפט בברן בנוגע לאמינות או העדרה של מה שמכונה ”הפרוטוקולים”. כל הנזק שהם גרמו, ועתידים לגרום... הם אינם אלא שטויה”

מלאכת המאבק במסר הארסי של המסמך האנטישמי טרם הושלמה.

נספח א'

כרטיסי ציטוטים מתוך הפרוטוקולים של זקני ציון לצד קריקטורות והתבטאויות אנטישמיות

מתוך הפרוטוקול החמישי :

"במקומם של השליטים כיום, אנו ניצור ממשלת דחלילים שתיקרא ממשלת העל-אדמיניסטרציה. ידיו (של המלך) יישלחו לכל הכיוונים כמו מצבטים והארגון יהיה בממדים עצומים שלא יוכל אלא להפיל את כל ממשלות העולם."

מתוך הפרוטוקול השלישי :

"אנו ניצור, על ידי שיטות בלתי נראות, הנמצאות אך ורק בידינו אנו, משבר כלכלי עולמי... נעורר ההמון ממעמד העובדים לצאת לרחובות בעת ובעונה אחת בכל הארצות באירופה"

מתוך הפרוטוקול העשירי:

"כל עוד הלוואות היו בידי הגויים, הם העבירו כסף מכיסם של העניים לכיסם של העשירים. אך כאשר אנחנו הכנסנו את האדם הנכון כדי להעביר הלוואות החוצה, כל עושרן של המדינות "נזל" החוצה אל תוך קופות והגויים התחילו לשלם לנו את כספי הנתינים שלהן."

מתוך הפרוטוקול השביעי :

"זוהי העיתונות שממנה ניצחון חופש הדיבור מוצא את התגלמותו. אך מדינות הגויים עדיין לא למדו כיצד להשתמש בכח זה, וזה נפל לידינו (ידי היהודים). דרך העיתונות צברנו כח להשפיע בעודנו נשארים בצל."

מתוך תעמולה
בזמן גרמניה הנאצית

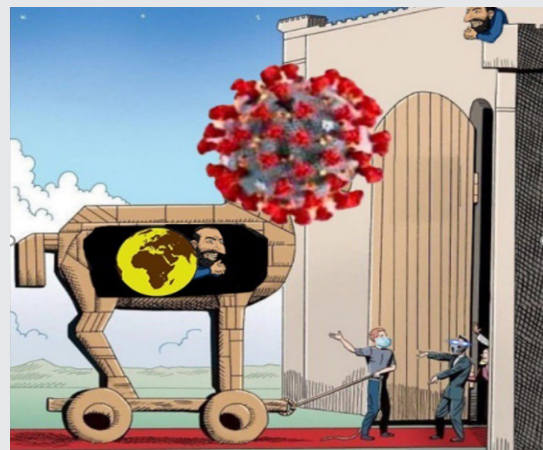
מתוך עיתון צרפתי,
תיאור של רוטשילד
מחזיק את העולם בידיו

Rothschild
Französische Karikatur von C. Léandre. 1898

לונדון דצמבר 2019
(האשמת היהודים
בפיגועי 11 בספטמבר 2001)

סוס טרויאני (שבתוכו יהודי והעולם)
מוכנס לעיר בזמן הקורונה

אל חיות, הרשות הפלשתינית,
הדרך לבית הלבן,
12 באוקטובר 2012

דוגמאות להתבטאויות

(לקוח מתוך הפרסום ANTISEMITISM UNCOVERED של הליגה נגד השמצה)

”היהודים שולטים בסוכנויות הממשלה....כאשר אתה רוצה משהו בעולם הזה, היהודים הם אלה העומדים בפתח הדלת“.

לואיס פאראחן,
מנהיג NATION OF ISLAEM,
2018

”האמת היא שהתקשורת האמריקאית, המערכת הפוליטית האמריקאית והבנק הפדרלי נשלט על ידי מיעוט: ”המטרה היהודית הציונית“

דיויד דיוק,
בהפגנת ניאוו-נאצים
בשארלוטסוויל, 2017

ציוץ בטוויטר של חברת קונגרס דמוקרטית רומז כי מאחורי התמיכה האמריקנית בישראל עומדים הכסף היהודי ושדולת אייפא”ק. ”זה הכול בגלל הבנג’מינים, כתבה, כשכוונתה לשטרות של מאה דולר, שעליהם מתנוססת תמונת בנג’מין פרנקלין. כשנשאלה על ידי גולשת מי לדעתה משלם לפוליטיקאים האמריקנים להיות פרו-ישראלים, השיבה חברת הקונגרס: ”איפא”ק“.

חברת הקונגרס אילהן עומאר, פברואר 2019

”חברת URBAN OUTFITTER הוציאה חולצה עם כיתוב ”כולם אוהבים בחורה יהודייה“ ומסביב סימנים של דולרים ושקיות של קניות (2004)

רציונל

מרכיב עיקרי בתעמולה האנטישמית הוא האשמות של עלילות דם. אותו מיתוס נפוץ שהיהודים לכאורה רוצחים לא יהודים, בעיקר ילדים, על מנת להשתמש בדמם לטקסים דתיים של הכנת מצות או אזני המן. האשמה שווא זו, שרווחה מאוד בעיקר בימי הביניים, הסיתה לאלימות כנגד יהודים במשך מאות בשנים.

מרחיבים את העדשה: עלילת דם קרובה למונח נוסף – הסתה נגד קבוצה מסוימת. הסתה לגזענות או אלימות היא עבירה פלילית לפי חוק העונשין.

מטרות

- הקניית ידע לגבי עלילות דם וכיצד הן באות לידי ביטוי בעת המודרנית
- עיסוק בקשר בין עלילת דם, הסתה לגזענות ומעשי לינץ'

אורך הפעילות

45 דקות

ציוד ועזרים

שלוש כרטיסיות של עלילות דם ידועות

מהלך הפעילות

שאלו את התלמידים אם הם שמעו על המונח "עלילת דם".

הסבירו כי פעמים רבות אנו משתמשים במונח עלילת דם, במקום המונח עלילה, על מנת להעביר מסר של האשמת שווא. כך למשל כאשר מסבירים כי ישראל עומדת מאחורי וירוס הקורונה, מדובר בעלילת שווא, אך היא איננה עלילת דם קלאסית. נכון, מדובר בהאשמה חסרת בסיס של היהודים ושל עמים נוספים כמו יוצאי אסיה, ומדובר בעלילה והאשמות זדוניות חסרות בסיס, אך אין מדובר בעלילת דם. הסבירו לתלמידים שחשוב שנחדד לפיכך מהו פירוש המונח ומה מרכיביו. הסבירו לתלמידים מהי עלילת דם:

"עלילת דם היא האשמת שקר וזדון שהעלילו על היהודים במקומות שונים ובזמנים שונים באירופה הנוצרית, ולפיה הם משתמשים בדמם של נוצרים לצורכי פולחן דתי. (מתוך רב מלים, מטח)

הסבירו לתלמידים: אנחנו יודעים היטב כי חוקי הכשרות אוסרים על אכילת דם של אדם או חיה. אך האשמות בנוגע לשימוש בדם הן הבסיס לעלילות הדם, מתוך גישה של דה-הומניזציה (שלילת האנושיות) כלפי היהודים. גם לאחר העובדה שמספר אפיפיורים דחו את עלילות דם כלפי היהודים וגרסו כי הן חסרות בסיס, וגם כאשר אין עדויות היסטוריות או אמת דתית התומכות בעלילות דם, עדיין עלילות הדם הצדיקו במשך מאות שנים עיוניים, שריפה וגירוש של אינספור מבני העם היהודי.

חלקו את שלוש הכרטיסיות על עלילות הדם ובקשו ממתנדבים להקריא אותן בפני הכיתה.

א. עלילת נוריץ'

עלילת הדם הראשונה התרחשה בימי הביניים, במאה ה-12 באנגליה, לאחר הירצחו של ילד בשם ויליאם בנוריץ'. שנים לאחר מכן האשים נזיר בשם תומאס, את היהודים המקומיים ברצח הילד, וגרס כי זהו ניסיון חולני של הילדים לשחזור צליבתו של ישו. זו הפכה לעלילת דם ממש כאשר במאה ה-13 הסיפור התרחב לכלל היבשת ונוסף המוטיב של עלילת הדם. עכשיו היהודים הואשמו בהאשמה של רצח ילדים לא יהודים כדי להשיג את דמם.

ב. עלילת דמשק

לאחר היעלמו של נזיר איטלקי והמשרת שלו באזור דמשק, האשימו הנוצרים המקומיים והקונסול הצרפתי, את יהודי העיר בחטיפתם של שני האנשים והקזת דמם עבור מצות לפסח. הרשויות המוסלמיות עצרו ועינו חלק מיהודי העיר, רצחו שניים מהם, ולקחו 63 ילדים יהודים כבני ערובה, בניסיון להוציא הודאה ממבצעי החטיפה לכאורה. עלילה זו, הידועה בכינויה "עלילת דמשק" הגדילה את השפעת עלילות הדם בתרבות ובדמיון של ארצות נוספות במזרח התיכון. וכך, האשמות של רצח טקסי שכזה חזרו ונשנו נגד יהודים בסוריה, בפלשתינא דאז ומצרים, במשך המשך ה-19.

ג. עלילת בייליס

בראשית המאה ה-20 יהודי רוסי בשם מנחם מנדל בייליס הואשם על לא עוול בכפו ברצח טקסי של נער צעיר בקייב. אינטלקטואלים רוסים מכובדים העידו נגדו במשפט ראווה, בעודם גורסים כי זה היה מנהג נפוץ בקרב יהודים לרצוח נוצרים ולקחת את דמם. המשפט הוכיח את עומקה של האנטישמיות ברוסיה.

שאלו את התלמידים אילו רגשות מעוררות בהן האשמות אלו?

מה הבסיס לדעתם לעלילת הדם? מדוע היא נוצרה? (כדי לספק צורך של שער לעזאזל, הכתמת היהודים ודחיקתם מהחברה).

האם לדעתם עלילות דם חלפו מן העולם או שמא הן עדיין קיימות בתקופה המודרנית?

האם מקרים דומים של הסתה מתקיימים גם כלפי עמים אחרים?

בנוסף, ציינו בפני התלמידים כי לארה"ב הגיעה עלילת הדם בהאשמה בשנת 1928 לאחר היעדרה של ילדה בעיר מאסנה במדינת ניו יורק. השמועה כי היהודים חטפו ורצחו אותה פרשה כנפיים, והובילה את המשטרה לתשאל מנהיגים יהודיים מקומיים ואת הרב של הקהילה המקומית. הילדה נמצאה לאחר מכן בחיים, ללא פגע.

מרחיבים את העדשה: בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20, מספר גדול של מעשי לינץ' אירעו בדרום ארצות הברית, בעיקר נגד אפרו-אמריקאים בארצות ג'ורג'יה, מיסיסיפי וטקסס. בין 1890 ל-1920, כ-3,000 אפרו-אמריקאים נהרגו כתוצאה ממעשי לינץ', שהתרחשו בעיקר לאחר שהאשמו בפשעים שנעשו על ידי לבנים. (מתוך: [ויקיפדיה](#))

- מומלץ לשאול את התלמידים: מה הקשר בין עלילות הדם כלפי יהודים ומעשי הלינץ' נגד אפרו-אמריקאים?

כאמור, הקריקטורה הופיעה בעתון סאנדי טיימס אוף לונדון בינואר 2013. העיתון התנצל לאחר פרסום הקריקטורה. התמונה לקוחה מתוך מאמר בנושא שפורסם בישראל בטיימס אוף ישראל, 3 בפברואר 2013.

עלילת דם כיום

הקרינו בפני התלמידים על מסך את שתי הקריקטורות המתארות עלילות דם עכשוויות:

א. שתפו את התלמידים כי דווקא ביום השואה הבינ"ל, 27.1.2013 פרסם העתון הבריטי "סאנדי טיימס אוף לונדון" – (SUNDAY TIMES OF LONDON) קריקטורה אנטישמית.

ב. הציגו בפני התלמידים את הקריקטורה ושאלו אותם מה הם רואים ואילו מרכיבים בקריקטורה הם בעיניהם אנטישמיים, או מבטאים עלילת דם.

(בקריקטורה מוצג ראש ממשלת ישראל דאז, בנימין נתניהו, כמי שבונה חומה בעזרת דם של ילדים פלשתינים כשחלקים מגופם שלהם כלואים בין אבני החומה. הדמות מצוירת עם אף ארוך, עם הכיתוב: "הבחירות בישראל... האם 'שלום המלט' יימשך?")

ג. שתפו קריקטורה נוספת, אשר פורסמה בעתון נורווגי. הסבירו לתלמידים כי מתואר בו לכאורה טקס ברית המילה. מאחורי התינוק נראה הרב (המוהל) מחזיק ספר תורה וקלשון של שטן מעל הראש של הילד. והאישה היהודייה אומרת לשוטר: "התעללות? לא, זו מסורת, חלק חשוב מהאמונה שלנו". מצד ימין של התינוק נראים שני שוטרים, שאומרים: "אמונה? אה, כן זה בסדר".

הקריקטורה הופיעה בעיתון הנורבגי Dagbladet במאי 2013. התמונה לקוחה מתוך מאמר בנושא שהופיע בעתון הג'רוזלם פוסט, 29 במאי 2013.

דיון מסכם

נהלו דיון עם התלמידים במסגרתו העלו את השאלות הבאות:

- א. תארו את תחושתכם כאשר אתם עדים לעלילות דם כמו הדוגמאות לעיל?
- ב. מה הרגשתם כאשר שמעתם על מעשי הלינץ' כלפי אפרו-אמריקאיים?
- ג. על מה מעידה העובדה שיש אמצעי תקשורת המפרסמים קריקטורות שכאלו?
- ד. על מה מעידה ההתנצלות על הקריקטורה שפורסמה בטיימס אוף לונדון?
- ה. מה תפקידה של הקהילה היהודית המקומית ותפקידים של פעילים למען קידום חברה שוויונית ומכבדת, כדי לוודא שקריקטורות מעין אלו לא תפורסמנה?
- ו. מה תפקידים של התקשורת והחוק בכלל בהגנה על קבוצות מיעוט, מקומות תפילה וטקסים דתיים?

פרק ד'

השימוש בצלב הקרס בהכחשת השואה

רציונל

בחיי היום יום אנו פוגשים סמלים בכל תחום בחיים כאמצעי להעברת רעיון, רגש, או שיווק מוצר. לצערנו, גם מסרים של שואה הינם בנמצא, וכמוהם גם סמלים שכאלו.

במסגרת תופעת האנטישמיות והכחשת שואה, הפך סמל צלב הקרס במהלך השנים לסמל רווח יותר ויותר במרחב הציבורי כסמל שואה ברחבי העולם. ניתן לראות צלבי קרס בגרפיטי ליד בתי ספר, בקמפוסים, במדרכות, ליד בתי כנסת, ליד כניסות לבניינים, במדשאות של בתי פרטים ועוד.

מה מטרת השימוש בצלב הקרס וכיצד הוא משפיע על היחיד והסביבה? כיצד הוא משפיע על היהודי והקהילה? על כך ועוד במערך החינוכי שלפנינו.

מטרות

הקניית ידע:

- רכישת ידע לגבי מקור צלב הקרס, והשימוש בו בעבר וכיום.
- הבנת הקשר בין צלב הקרס, אנטישמיות והכחשת שואה.
- חשיפה למאגר סמלי שואה.

הקניית ערכים:

- חשיבות ערך כבוד האדם, ובטחון היחיד והקהילה.
- ערך הסולידריות והעמידה לצד הנפגעים מהשימוש בצלב הקרס.

הקניית מיומנויות:

- טיפוח רגישות ואמפטיה כלפי האחר.

אורך הפעילות

45 דקות.

ציוד ועזרים

- מחשב להקרנת סרטונים.

מהלך הפעילות:

1

בפתח הדין הסבירו לתלמידים כי גם כיום, אפילו לנוכח אינספור עדויות, מסמכים, תיעוד מצולם, והוכחות מוחשיות ממחנות ריכוז ומחנות השמדה – עדיין ממשיכים המאמצים לעוות, למזער ולשנות את העובדות בנוגע לשואה. המנעד של תופעת הכחשת השואה הוא נרחב ונע החל ממזעור התופעה והיקפה, ועד להכחשתה כזיוף אחד גדול. במסגרת זו, אחד מהסמלים המזוהים ביותר עם הרצון לחתור נגד אמיתות ועדויות השואה, וכן לתמוך בתופעת האנטישמיות העכשווית הינו צלב הקרס.

2

שאלו את התלמידים אם הם יודעים מה המקור של צלב הקרס לפני שאומץ על ידי המפלגה הנאצית. הסבירו לתלמידים כי צלב הקרס הינו סמל עתיק יומין המצוי בתרבויות שונות ברחבי העולם. גם כיום הסמל רווח באסיה בקרב ההינדים והבודהיסטים כסמל המסמן מזל טוב. ואולם, בראשית המאה ה-20, נעשה שימוש בסמל זה על ידי קבוצה של פעילי ימין של VOLKISHCH בגרמניה, תנועה שדבקה ברומנטיזציה של גרמניה על שלל המיתוסים הנאצלים, ואימצה את צלב הקרס כסמל. שימוש זה השפיע על אדולף היטלר אשר בהמשך אימץ את צלב הקרס כסמל הראשי של מפלגת הנאציזם בשנת 1920. המורשת הרצחנית של המשטר הנאצי ותוצאותיה הפכה את צלב הקרס לסמל של שנאה, אנטישמיות וקלון.

כסמל שכזה, חל איסור במדינות שונות לשימוש בו ולפיכך עוקפים פעילי ימין קיצוני איסור זה על ידי יצירת חלופות לסמל תוך שימוש בו. (ראו נא הסעיף הבא).

3

לפני תחילת השיעור, בחרו מספר סמלים ממאגר נתוני סמלי השנאה של ארגוני ימין קיצוני בארה"ב המופיעים בקישור הבא [Hate Symbols Database | ADL](#). הקרינו בפני התלמידים את הסמלים הללו. תוכלו לבחור גם ארגונים ותנועות המשתמשים בצלב הקרס, וכן, לידע כללי, אלו הכוללים מספרים, דוגמאת 88 המייצגות את היות האות H השמינית ב-ABC ולפיכך ראשי התיבות מסמלות את צמד המילים הידוע לשימצה – Heil Hitler.

4

נהלו דיון סביב השאלות הבאות:

- כיצד אתם מרגישים כשאתם רואים את מאגר סמלי השנאה הללו?
- על מה מעיד המגוון הרחב של הסמלים?
- האם נפגשתם אי פעם בסמל שנאה שכזה, או אחר בפעילות רגילה באינטרנט? אם כן, האם תהיו מוכנים לשתף את המשתתפים בתחושות?
- האם היה משהו שהפתיע אתכם במאגר הזה?
- מה לדעתכם הקשר בין צלב הקרס לתופעת האנטישמיות והכחשת שואה?

5

חלקו את חמש הכתבות הבאות בין התלמידים:

- [חיל האוויר הפיני הסיר את צלב הקרס מסמלי המפקדה שלו](#) (עיתון הארץ, 3 ביולי 2020).
- ["אין לנו תירוץ": אתר הקניות shein הסיר תליוני צלבי קרס מוזהבים](#) (עיתון גלובס, 13 ביולי 2020).
- [מקומם: צלב קרס צויר בכניסה לבניין בו מתגוררים ניצולי שואה בראשון לציון](#) (myynet ראשון לציון 12 ביוני 2020).

- [צלב קרס רוסס על אמבולנס בתל אביב | חדשות מעריב](#) (מעריב, 15 בנובמבר 2019).
- [צרפת: צלבי קרס על 37 מצבות ואנדרטה לזכר קורבנות השואה](#) (ויינט, 15 בדצמבר 2018).
- [החוק בישראל נגד הכחשת השואה](#).

6 בקשו מנציג של כל קבוצה להציג את הכתבה ולספר מה דעתו עליה.

7 כונו את הדיון לנושאים הבאים:

- הקשר בין שיווק מוצרים וצלב הקרס.
- ציור צלב הקרס דווקא בבתי כנסת או מוסדות ובתי קברות יהודים.
- הקשר בין צלב הקרס ומחאה/רצון לפגוע.
- השימוש בצלב הקרס כסמל אנטישמי ותומך בהכחשת שואה.

להלן מידע נוסף בנושא הכחשת שואה

כללי

השואה הייתה רצח עם שבוצע בידי המשטר הנאצי הגרמני נגד יהודי אירופה, בין השנים 1941 עד 1945. שישה מיליון יהודים נרצחו במחנות מוות, במחנות ריכוז, בגטאות, בשדות-הרג ובמקומות אחרים.

ואולם, קיים מאמץ מתמשך ורב שנים לעוות, להכחיש ולהסתיר את עובדות השואה. מאמץ זה מתקיים גם לנוכח עדות אמינה ונרחבת – כרכים של מסמכים ממשלתיים, אלפי עדויות של עדי-ראייה, הודאות באשמה ממקור ראשון, תצלומים, קטעי סרטים, תיעוד כתוב מדוקדק, חפצים הממלאים מוזיאונים, שלא לדבר על שרידי מחנות הריכוז, תאי הגזים והמשרפות עצמן.

יש כאלה שפשוט מכחישים שהשואה אי פעם התרחשה, ויש כאלה שבמגוון דרכים מצמצמים את זוועות השואה. קיימים מגוון סוגים של מכחישי-שואה, החל מטרוויאליזציה של רצח עם ועד לטענה כי השואה הינה פשוט זיוף.

מכחישי השואה טוענים, באופן מרומז ומפורש, שכל פרק ההיסטוריה הזה הוא מתיחה משוכללת של אנשי תעמולה יהודיים שפשוט רצו פיצויים מגרמניה, דחקו להקמת מדינה יהודית וביקשו להסיח את הדעת מעסקאות התרמית שלהם.

חומרים נוספים תוכלו למצוא באתר האינטרנט של הליגה נגד השמצה www.adl.org

הערה: החומרים לפעילות זו לקוחים בחלקם מתוך פרסומים של הליגה נגד השמצה ADL

WORDS TO ACTION, © 2014
ANTISEMITISM UNCOVERED, © 2022